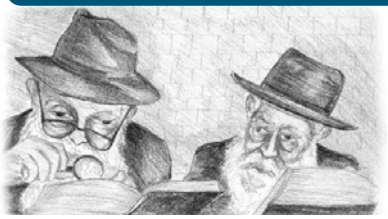
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת חוקת ■ ל' סיון ה'תשפ"ב ■ 29.06.2022 ■ גליון מס' 690

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ה"ליברמנים" של שנת 1536
בשנת 2020, החליט הפרלמנט הפורטוגלי להכריז על ה-13 במרץ...
המשך בעמ' 2

זאת חקת התורה
דבקות האדם ואמונתו בבורא עולם היא השלמות האנושית. בספרו עין...
המשך בעמ' 3

בלחם הַקְלֵקֵל
כבר מאז החל עם ישראל לאכול את המן, כלחם מן השמים - לא ידעו...
המשך בעמ' 4

שו"ת קיץ
קומקום חשמלי המיוצר על ידי גוי ופטור מטבילת כלים
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
כוחה של תפילה
באחרונה קיימנו שיחה עם כ"ק אדמו"ר מ'תולדות משה', וזה הדבר...
המשך בעמ' 7

שביבים
■ *ואל ייבוש מהליצים*
■ *שבו ממוות לחיים*
■ *בודח ונדדף*
■ *טעות מבורכת*
המשך בעמ' 8

ענין עשיית נחש הנחושת
"עשה לך שרף ושים אותו על נס..." אמרו רז"ל, לך משלך, ואין אדם אוסר...
המשך בעמ' 11

סגולת הקדוש רבי מכלוף אלחרד
האדמו"ר הקדוש רבי מכלוף ב"ר יעקב אלחרר זי"ע מאיליג - מרוקו, נודע...
המשך בעמ' 11

חודש תמוז - הירח מול השמש

/ הרב יוסף גערליצקי שליט"א
שליח הרבי מליובאוויטש לתל אביב-יפו ורב מרכז תל אביב

חודש תמוז הוא החודש שבו זורחת השמש במלוא תוקפה, והיא נראית כשולטת ביקום שלטון בלי מצרים. ראוי אז להיזכר דווקא בקיומו של... הירח! הכוונה, כמובן, למשמעויות הסמליות-רוחניות של הדברים, ולמסקנות הנובעות מכך בקשר לתפקיד כל אחד מאתנו בעבודת ה'.

חכמינו ז"ל אומרים במדרש: "דרך ארץ הוא שיהא הגדול מונה לגדול, והקטן מונה לקטן. עשיו מונה לחמה שהיא גדולה ויעקב מונה ללבנה שהיא קטנה... מה חמה הזאת שולטת ביום ואינה שולטת בלילה, כך עשיו יש לו חלק בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא, יעקב מונה ללבנה שהיא קטנה, מה הלבנה הזו שולטת בלילה וביום, כך יעקב יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא".

כידוע, לוח השנה היהודי מבוסס בעיקר על המחזור החודשי של הירח, ואילו לוח השנה הכללי מבוסס על המחזור השנתי של השמש. זהו פירושו של המשפט: "עשיו (=הגדול) מונה (=סופר את הימים בשנה) לחמה, שהיא גדולה, ויעקב מונה ללבנה שהיא קטנה".

חז"ל מסבירים לנו את המשמעות הרוחנית-סמלית שבדבר. השמש מרשימה בגודלה ובעוצמתה ואילו הירח נראה קטן ופגום, אך לאמיתו של דבר מגיעה השעה שבה השמש אינה זורחת ואז מתגלה זיוו והדרו של הירח, כמאור הבלעדי של היקום כולו. כך נראים זה לעומת זה, הגויים מצד אחד ועם ישראל מצד שני: גם אם לכאורה נראים אומות העולם כמרשימות בעוצמתן ובהישגיהן החומריים והטכנולוגיים, הרי בסופו של דבר יזרח אורו של עם ישראל בעולם, ותתגלה האמת על גדלותו הנצחית כעם הנבחר, "והייתם לי סגולה מכל העמים".

על פני במת ההיסטוריה העולמית חלפו עמים גדולים ועצומים, אשר שלטו בעולם כולו או ברובו כמעצמות-על, ובסופו של דבר נעלמו מן השטח ואחרים תפסו את מקומם. רק עם ישראל הקטן ממשיך לצעוד בעוז ובחיוניות, עד שכל העמים יכירו באמת הגדולה והנצחית כי עם זה הוא שקיבל את תורת אמת מאלוקי האמת.

כמו כן, במהלך הירח במשך החודש חלות תמורות. ענין זה מסמל צד נוסף במשמעות של דימוי עם ישראל לירח.

אנו רואים כי הירח נראה לנו כהולך וגדל. בתחילת כל חודש הוא עובר תהליך של "התחדשות" ואז הוא מתחיל להופיע בממדים "זעירים". מיום ליום הולך אורו וגדל ומתרבה, עד שהוא מגיע באמצע החודש לשיאו ולמילואו.

תופעה זו מסמלת את קיומן של תקופות שונות בחיי עם ישראל, תקופות שפל ותקופות גאות. בתקופות בהם משה רבינו הוליך את בני ישראל ואיתם היו ארון הברית והלוחות והניסים היו על כל צעד ושעל, כאשר בית המקדש היה קיים, כאשר היו לעם ישראל מלכים ונביאים, או אז היה עם ישראל כירח במילואו, אך בזמן הגלות דומה העם לירח הפגום.

חז"ל מתכוונים, איפוא, לומר לנו כי גם בתקופת שפל, עלינו לבטוח ולצפות לעתיד המזהיר כאשר הלבנה תהיה במילואה ובני ישראל "עתידים להתחדש כמותה", ולא זו בלבד אלא שאור הירח יהיה כאור החמה, ואורו של עם ישראל יאיר ויזרח במלוא תוקפו וגדולתו, "וכבוד ה' עליך זרח", בגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

אין לנו להיבהל מן העובדה כי ב"תקופת תמוז" כאשר למראית העין נראה כאילו השמש נראית כזורחת בעוצמה גדולה ובלי כל שינויים ותמורות, וכמוה - הגויים השולטים כאילו שלטון בלי מצרים

בעולם, ורק עם ישראל ומהותו האלוקית נראים כאילו שרויים בצל כמו הירח שהוא כה קטן וזעיר ועוברות עליו תקופות של שפל ומיעוט עד שכמעט ואינו נראה כלל. יש לזכור ולדעת כי בסופו של דבר יתחדש עם ישראל, כמו הירח, ואורו ילך ויגדל עד שיתפוס את המקום המרכזי והבלעדי באורו הנצחי, האור האלוקי הזורח עליו וקורן מתוכו. אגב: יש לשים לב כי גם כאשר הירח הוא "פגום" ואורו כמעט בלתי נראה - אין פירושו של דבר כי אכן מהותו פגומה ומופחתת. הרי ידוע לנו כי הפגם וה"מיעוט" אינו קיים אלא באשר למידת התגלותו וזריחתו על הארץ, שכן בעצם מהותו לא חלים כל שינויים. גם כאשר הוא נראה לנו צעיר וכמעט אפסי - הוא קיים במילואו ורק לנו אין הוא נראה ומתגלה.

כך גם לגבי בני ישראל: גם בתקופת השפל שלו, מבחינה רוחנית או גשמית, אין מהותו ועצמותו פגומה במידה כלשהי. עם ישראל הוא תמיד נצר מטעי, מעשי ידי להתפאר", עמו ונחלתו של הקב"ה, גם אם, חלילה בחיצוניות, אינו נראה כך. אלא שלמרות שהפגם הוא במידת התגלותו, הרי זה בכל זאת פגם ומיעוט, ועלינו לצפות ולשאוף לזריחתו המלאה והמושלמת של עם ישראל, להתחדשותו בצורה ברורה ובולטת ונראית לעין כל, כפי שזה יהיה אכן לעתיד לבוא, עם ביאת המשיח בקרוב ממש. תפקידו של עם ישראל הוא שהאור האלוקי שבו, יבקע ויופעל בצורה ברורה ואקטיבית. אין לנו להתנחם בכך שמהותו הפנימית והגנוזה של כל יהודי היא שלימה, שכן האור שבו חייב לבוא ולפרוץ לידי ביטוי וגילוי, על-ידי הפצת התורה וקיום המצוות לכל עם ישראל.

בשבת הבאה עלינו לטובה, פרשת חוקת - ג' תמוז, מציין עם ישראל את יום ההילולא העשרים ושמונה של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש נשיא דורנו זכותו תגן עלינו ועל כל עם ישראל. שזכה להרים את קרן עם ישראל ברחבי תבל ולגלות אצל כל יהודי את הניצוץ האלוקי שבנשמתו ע"י קירוב ליבן של ישראל לאבינו שבשמים כדי שהאור של הנשמה יבקע ויפרוץ ויאיר את האדם ואת סביבתו באור הקדושה, כהכנה לגאולה האמיתית והשלימה. יום ההילולא ג' תמוז הינו יום מתאים לחיבור והתקשרות לתורתו ודרכו הסלולה של הרבי מליובאוויטש כפי שאדמו"ר הזקן כותב בספר התניא - אגרת הקודש (פרק ז"ך) 'ורוחו עומדת בקרבנו ממש, כי בראותו ילדיו מעשה ידיו בקרבו יקדישו שמו יתברך, אשר יתגדל ויתקדש כאשר נלך בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד'.

בהזדמנות זו, הנני להזכיר בנוגע למנהגים הקשורים ליום ההילולא;

א. להדליק 'נר נשמה' ביום שישי לפני הדלקת נרות שבת, שידלק במשך המעת לעת.

ב. ללמוד פרקי משניות המתחילים באותיות שמו של הרבי (מ'נ'ח'מ' מ'ע'נ'ד'ל').

ג. לכתוב בערב שבת פדיון נפש ולהעביר לציון הק'.

ד. לתת צדקה בערב שבת עבור כל אחד מבני הבית (ילדים ונכדים שיחיו) למוסדות תורה וחסד שנוסדו בברכתו של הרבי.

ה. להתוועד בהתוועדות חסידים מתוך אהבת ישראל והחלטות טובות.

ביום זה ראוי לערוך חשבון נפש איך להוסיף ב'תורה תפילה וצדקה' - ג' הקווין שעליהם העולם עומד, ובמיוחד התעסקות בעשרת המבצעים שיזם הרבי, בקרב משפחתנו ומיודעינו ולכל יהודי באשר הוא, שהרי לפי פסק דין של הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ה) "... צריך כל אדם שיראה עצמו ואת כל העולם, חציו חייב וחציו זכאי... עשה מצווה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם להם תשועה והצלה...". עדי נזכה כולנו, בנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו לראות את קיום הייעוד 'ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים' בביאת משיח צדקנו ולגאולה אמיתית ושלימה מיד ממש.

ה"ליברמנים" של שנת 1536

בשנת 2020, החליט הפרלמנט הפורטוגלי להכריז על ה-13 במרץ כיום הזיכרון הרשמי לקורבנות האינקוויזיציה הפורטוגלית. מדובר ביוזמה חסרת תקדים של הפרלמנט בליסבון שמעיד על רצונה של ממשלת פורטוגל להכיר בטראומה ההיסטורית של רבים אשר עונו, או נענשו בצורות אחרות על ידי בית המלוכה ואנשי האינקוויזיציה לאורך השנים.

ואכן, בשנת 1536 יזמה הכנסייה הקתולית, לפי בקשתו של מלך פורטוגל ג'ון השלישי, את האינקוויזיציה בעקבות זרם המוני של אנוסים למדינה שברחו מהאינקוויזיציה הספרדית. כתוצאה מהמרות דת בכפייה ורדיפה מצד האינקוויזיציה, מאות אלפי יהודים נותקו באכזריות מדתם, אם כי מספר הקורבנות היהודים במהלך שנות הפעילות של האינקוויזיציה הפורטוגלית אינו ידוע. משפטי האינקוויזיציה הפורטוגלית כללו עונשים אכזריים במיוחד כמו העלאה פומבית על המוקד. המשפטים פסקו לאחר כ-250 שנה, עוד לפני ביטול מוסד האינקוויזיציה הפורטוגלית בשנת 1821.

באחרונה חשף הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי שבספרייה הלאומית, כתב יד של כ-60 דפים מהמאה ה-18 אשר מתעד את משפטי הטריבונל של האינקוויזיציה בעיקר בליסבון ממאה שלושים השנים הראשונות של פעילותו. בדפים האלו מתועדים המשפטים אותם ניהלו אינקוויזיטורים בין השאר כנגד בני משפחות האנוסים, שהואשמו בכך שהמשיכו לקיים את מצוות היהדות בסתר.

מדפי כתב היד הכרוך, שהתגלה על ידי הארכיון המרכזי

המשך בעמוד הבא...

לתולדות העם היהודי, עולה באופן ישיר תיעוד לפעילותם של הטריבונלים בליסבון. הספר המכונה "זיכרון של כל האוטוס-דה-פה אשר התרחשו בליסבון", חושף עשרות עמודים המתעדים בצורה תמציתית למדיי בשפה הפורטוגזית מעשי האוטו-דה-פה (הענשה פומבית של כופרים) שהתנהלו בעיר הבירה של פורטוגל, תוך אזכור קצר של משפטים מעיר טומאר, בין השנים 1540-1669, לצד תאריך מדויק, מקום המשפט ושם הכומר הנושא את הדרשה. הדרשות היוו חלק משמעותי בתהליך המשפט ושימשו כאמצעי לדיסציפלינציה של ההמון הנוצרי. הן אף זכו להפצה והנצחה באמצעות הדפוס.

התיאור של ספר ה"זכרון" מכיל מספר גברים ונשים המואשמים בכפירה וציון מספרם של הנשרפים באש. בין אלה שהועמדו למשפט נמצאו "הנוצרים החדשים" שהואשמו "בהתייהדות", אולם מהדפים שנחשפים כעת עולה כי הרדיפות לא היו רק על רקע דתי, וגם "נוצרים ישנים" (נאשמים שהגיעו ממשפחות ללא רקע יהודי) הורשעו במעשי סדום, ביגמיה, החזקת ספרים אסורים וחילול הקודש. העונש המוזכר בדפים הוא הגליה "לספינת המשוטים", שבפורטוגל משמעותו הייתה עבודת פרך כעבדים.

יצוין כי במהלך מאות השנים נטשו מרבית האנוסים בפורטוגל כל סממן שיכול היה להסגיר אותם - ברית מילה, טבילה במקווה וקיום חגים יהודיים. אולם חלקם המשיכו לקיים בבתיהם טקסים דתיים יהודיים במסתור, או במועדים מאוחרים מעט מיום החג בפועל. לדוגמה, היו כאלו שחגגו בסתר את יום כיפור ופסח מספר ימים לאחר המועד האמיתי, על מנת לבלבל את אנשי האינקוויזיציה; נרות שבת הוסתרו בתוך כלי חרס; וילדים מתחת לגיל 12 לא הורשו להשתתף בטקסים הדתיים, שנערכו מאחורי דלתיים סגורות, על מנת שלא יסגירו את הסוד.

תגליות אלו שופכות אור על מציאות חיים סבוכה ועל מסירות הנפש של יהודי ספרד לשמירה על מצוות הדת גם בעת צרה.

לא מעט כמרים [בעיקר באוקראינה] חיים גם בימים אלה ממש את הבדיות של הכנסייה באותם ימים, וישנן עדויות חיות שסיפור הדם במצות חג הפסח, עדיין חי ונושם, והכפריים הנוצרים בלא מעט מקומות באירופה מאמינים בו.

זאת חקת התורה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

דבקות האדם ואמונתו בבורא עולם היא השלמות האנושית. בספרו עין אי"ה [ברכות פ"א אות כג] מסביר הראי"ה שישנם שני דרכים להשיג את השלמות האנושית: האחד, היא דרך המחקר וההתפלספות, עד שיכיר את האמת בהגיון שכלי ובמופתים חותכים. והשנייה, דרך התמימות הנובעת מישרות הלב והנטייה הישרה שממנה באה האמונה השלימה. רבי יהודה הלוי בספרו 'הכוזרי' [מ"ב סוף אות כו] לאחר שנתן הסבר שכלי לעבודת המקדש, הוא מסיים ואומר שהוא אינו מחליט שההסבר שלו הוא ההסבר האמיתי והנכון לעבודת המקדש, להיפך, הנכון הוא שהיא נעלמת ונעלה ממה שהסברתי. אלא צריך לומר על התורה ש"היא תורת האלוקים, ומי שקבלה בתמימות, בלי התפלפלות ובלי התחכמות, הוא מעולה מן המתחכם והחוקר". ועם זאת יש לדעתו בדיעבד מקום גם לחוקר, כי מי שנטה מן המדרגה העליונה של האמונה התמימה ופנה אל המחקר, לאדם זה מוטב כי יבקש טעם שכלי לדברים האלה אשר יסודם בחוכמה האלוקית, וזה עדיף מאשר יעזבם לסברות רעות וספקות המביאות את האדם לאבדון. לפי ריה"ל האמונה התמימה היא העדיפה ויש לאחוז בה לכתחילה, אך יש מקום גם למחקר השכלי האנושי.

שיטה הפוכה מזו של ריה"ל יש לרבנו בחיי בסיפרו 'חובות הלבבות' [הקדמה], לדעתו האמונה התמימה היא בדיעבד, למי שאין בו יכולת לעיין מפני קוצר הכרתו וחלישות הבנתו, או ב"מצוות השמעיות" שאין האדם יכול להגיע להבין טעמן מדרך השכל, במקרים אלו ההזדקקות לאמונה התמימה היא במקומה. אבל אם אתה איש דעת ותבונה, שתוכל לעמוד ולהבין בשכלך מה שקבלת מהחכמים בשם הנביאים, מיסודות הדת ופרטי המצוות, אתה מצווה להשתמש בתבונתך ודעתך עד שהם יתבררו לך מדרך הקבלה (המסורת) והשכל יחד, ואם תתעלם מההבנה השכלית תהיה כמקצר במה שאתה חייב לבוראך.

במחלוקת זו שבין ריה"ל וחוה"ל מצדד הרב קוק כדעתו של ריה"ל, וב'עין אי"ה' [שם] כתב: "ובצדק שיבח בכוזרי את דרך התמימות יותר מדרך המחקר על פי דרכי החכמה". ובמקום אחר הסביר מדוע אין האדם יכול לסמוך על כוח שכלו בלבד: שכמו שיש גבול לחושי האדם השולטים על מרחב מוגבל, כך יש גבול גם לשלטון השכל והשגתו, אשר מעבר לו גם אם יתאמץ האדם בכל כוחו לא יוכל עבור אותו. ולמרות זאת סובר הראי"ה שלא רק שיש לנו רשות אלא הדבר חובה עלינו, להשתדל בחקירת וצריפת הדעות העליונות במצרף השכל העיוני. וההשתדלות הזו יש לה תועלת כפולה: האחת, שנדע להשיב למחרפנו, בבחינת 'דע מה שתשיב'. השנייה, שתורת ה' ומצוותיה לא תהיה אצלנו כמצות אנשים מלומדה, אלא שהתורה תהיה שלימה בלבנו במחשבה, ובאיברינו במעשה.

הרמב"ם [בסוף הל' תמורה] כתב: "אעפ"י שכל חוקי התורה גזירות הם, ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול לתן לו טעם תן לו טעם". והנה למרות שיטתו של הרמב"ם שיש לתן טעמים

למצוות, אף הוא מכיר במגבלותיו של שכל האדם, כמו שכתב בסוף הל' מעילה: "ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף עניינם כפי כוחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה אל יהא קל בעיניו, ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כבמחשבתו בשאר דברי חול". בסיכום אפשר לומר שמוסכם לפי כל השיטות שיש מקום גם לאמונה וגם למחקר, והוויכוח ביניהם הוא מי מהם הוא לכתחילה ורצוי, ומי מהם הוא בדיעבד כצורך והכרח.

בלחם הַקִּלְקֵל

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה הריני כפרת משכבה

כבר מאז החל עם ישראל לאכול את המן, כלחם מן השמים - לא ידעו ישראל כיצד באמת הוא פועל עמם. ולכן בזמן ירידתו לראשונה שאל העם איש את רעהו - מאן הוא[1]? שלא ידעו מה טיבו של אותו מאכל.

אחר כך שב העם להתלונן על הלחם, במתאוננים. שם התלוננו העם שנפשם יבשה, מלאכול את הלחם הזה - מן בבוקר ומן בערב [2]. ועל כך הכתיב הקב"ה בתורה, את שבחו של המן - הטעים כצפיחית בדבש[3].

וכעת בשנת הארבעים ליציאתם ממצרים, שב העם ומתלונן על הלחם הקלוקל - שעתיד לתפוח ולצאת מגופם[4]. וזאת משום שבכל שנה בתשעה באב היו ישראל נכנסים לקבר, ורק מי שטרם הגיע לגיל שישים זכה לקום למחרת. ואילו בשנה זו לאחר פטירת אהרון בראש חודש אב - פסקו ישראל מלמות בדרך זו. כשכל חמישה עשר אלף האיש שהיו אמורים למות - קמו למחרת כרגיל. ורק לאחר שעבר גם ט"ו באב - הבין העם שאכן הם פסקו מלמות[5].

למרות זאת התלונן העם למשה, שמא יארע עמם כשם שהיה עם כל בני דורם. משום שהם חשבו שהמן הוא הממית את ישראל - בתפיחתו במעיים ויציאתו החוצה. ולא שמו ליבם לכך, שזו טפילת דברי שווא[6] - על הלחם הלבן שניתן להם מהשמים.

כדי להראות זאת לישראל - שהחטא הוא הממית את האדם[7]. שולח בהם הקב"ה נחשים שרפים, כרמז לחטאו של הנחש הקדומני - שדיבר לשון הרע על קונו[8]. ורק לאחר עניין זה, הבינו עם ישראל את גדולתו של אהרון - בעל הראיה הטובה שהביא שלום בעם[9]. ולו חכמו להשכיל זאת היו יכולים להמנע מלחטוא, כבר בחטא העגל[10] - כשעמד אהרון כנגדם וניסה להשיבם למוטב.

וכעת הם נתנו ליבם על כך שהתלוננו הן על משה והן על הקב"ה - כאילו מעשיו של משה הם הגורמים לצרותיהם[11]. ואילו הם הבינו סוף סוף - שחטאם הוא הגורם לכל בעיותיהם. ולכן הם נושאים את עיניהם, ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים.

הנה כי כן עלינו לזכור זאת גם כיום, כשמושפעת עלינו טובה גדולה מאת ה' - בחזרתנו לארץ וחיותנו בה. שלא למאוס בארץ חמדה, ולא להוציא עליה לעז. ולדעת שכל מה שעובר עלינו, אין זה אלא מאת ה' המדריך אותנו עוז - עד לגילוי הופעת השכינה בשלימות בארץ.

וכל מנהיג בישראל אין הוא אלא שליח ה', בין אם לטוב ובין אם למוטב. אך לא בגללו אנו לעיתים סובלים, כי הדבר תלוי בנו בלבד.

ואפילו אב ובנו ורב ותלמידו החולקים זה עם זה - עתידים להשלים ביניהם[12]. ופעולתו של אליהו - בן בנו של אהרון, תפעל עלינו בקירוב לבבותינו האחד אל השני. ונזכה לשיר שיר חדש של תחיית המתים[13] - על גאולתנו ועל פדות נפשנו.

1 - **כי לא ידעו מה הוא** שיקראוהו בשמו - רש"י שמות טז, טו
2 - **אל המן עינינו** מן בשחר מן בערב - רש"י במדבר יא, ו
3 - **והמן כזרע גד** מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקב"ה הכתיב בתורה והמן כזרע גד וגו' כלו' ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב - שם, ז
4 - **בלחם הקלוקל** (ע"ז ה) לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא - שם כא, ה
5 - **שכלו מתי מדבר** דתניא כל ארבעים שנה שהיו במדבר בכל ערב תשעה באב היה הכרוז יוצא ואומר צאו לחפור והיה כל אחד ואחד יוצא וחופר לו קבר וישן בו שמא יסות קודם שיחפור ולמחר הכרוז יוצא וקורא יבדלו חיים מן המתים וכל שהיה בו נפש חיים היה עומד ויוצא וכל שנה היו עושין כן ובשנת ארבעים שנה עשו ולמחר עמדו כולן חיים וכיון שראו כך תמהו ואמרו שמא טעינו בחשבון החדש חזרו ושכבו בקבריהן בלילות עד ליל חמשה עשר וכיון שראו שנתמלאה הלבנה בט"ו ולא מת אחד מהם ידעו שחשבון חדש מכוון וכבר מ' שנה של גזרה נשלמו קבעו אותו הדור לאותו היום יו"ט - רש"י תענית, ל:
6 - **בין פארן ובין תפל ולבן** א"ר יוחנן חזרנו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו תופל ולבן אלא הוכיחן על הדברים שתפלו על המן שהוא לבן שאמרו (במדבר כא ה) ונפשנו קצה בלחם הקלוקל ועל מה שעשו במדבר פארן ע"י המרגלים - רש"י דברים א, א
7 - אמרו רבותינו וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נמוקים (נ"א נזוקים) - רש"י במדבר כא, ח
8 - **וינשכו את העם** יבא נחש שלקה על הוצאת דבה ויפרע ממוציאי דבה יבא נחש שכל המינין נטעמים לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפויי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה מטעמים - שם, ו
9 - ובמוסרה עשיתם אבל כבד על מיתתו של אהרן שגרמה לכם זאת ונדמה לכם כאלו מת שם - רש"י דברים י, ז
10 - **ודי זהב** הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם שנאמר (הושע ב, י) וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל - שם א, א
11 - ויבא העם אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו בה' ובך - במדבר כא, ז
12 - אמר רבי חייא בר אבא אפי' האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שנאמר (במדבר כא, יד) את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה - קידושין, ל:
13 - אז ישיר ישראל את השירה הזאת - במדבר כא, יז

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

קומקום חשמלי המיוצר על ידי גוי ופטור מטבילת כלים

שאלה: לאחרונה ראיתי קומקום חשמלי (וכן כלים אחרים חלקם חשמליים וחלקם שאינם) אשר מיוצר במזרח הרחוק ועליו אישור כשרות מאת גוף כשרותי מקובל ומוסמך, שקומקום זה פטור מטבילת כלים.

שאלתי היא היאך ייתכן הדבר? הרי לא מדובר בקומקום שמיוצר בישראל על ידי עובדים יהודים בחברה יהודית! מדובר על קומקום שמיוצר אי שם במזרח הרחוק, ואם כן מדוע הוא אכן פטור מטבילת כלים? מהו ההיתר ההלכתי לדבר?

תשובה: בסיס ההיתר מבוסס על כך שהיבואן הולך אל בעל המפעל ובטרם המפעל מייצר את הקומקומים המיועדים למכירה בשווקים של שומרי המצוות, הוא קונה מבעל המפעל את חומרי הגלם על ידי עריכת קניינים מועילים כדת וכדין, ועל ידי כך חומרי הגלם עוברים לבעלות היבואן היהודי, ומעתה הוא נותן את החומרי הגלם שלו אל בעל המפעל כדי שיכין לו מהם ליין של קומקומים אשר הוא מתעתד לייבא אותם לישראל ולשאר השווקים אשר מצויים בם שומרי תורה ומצוות.

ומעתה על אף שכל הסביבה והעובדים אשר מתעסקים בייצור הכלים הינם אינם יהודים, מכל מקום מאחר וחומרי הגלם שמהם מכינים את הכלים הינם בבעלות יהודית, הרי שכל הכלים משעת הורתם ולידתם הינם בבעלות יהודי, וכל עוד לא עברו לבעלות גוי (כגון סוחר גוי שקנה אותם מהיבואן ומוכר אותם לצרכן) הרי שקומקום זה פטור מטבילה[א].

אומן קונה בשבח כלי

אמת, שהיתר זה אינו חף מפקפוקים מאחר והוא נוגע לסוגיא גדולה ורחבה הנקראת בשם 'אומן קונה בשבח כלי' ואשתדל לבאר במספר שורות מהות סוגיא זו.

נחלקו הדעות כאשר אדם מביא חומר גלם לאומן כדי לייצר ממנו כלי, האם כאשר האומן צר צורה בחומר הגולם, ומשביח אותו, האם פעולה זו מהווה 'קניין', וממילא יש לאומן בעלות על החפץ שאותו יצר, או שאין זה נחשב 'קניין' והבעלות נשארת של בעל החומר גלם, אלא שחייב הוא לשלם לו עבור עבודתו.

ומבואר בגמרא[ב] שיש לנידון זה כמה וכמה השלכות הלכתיות:

א': אומן שקלקל

כאשר אדם מביא לאומן חומר גלם כדי לייצר מחומר זה כלי, והאומן אכן הכין כלי אולם לאחר מכן שבר את הכלי, וכעת הוא חייב לשלם לבעל חומר הגלם על נזקו, אלא שיש לדון האם הוא חייב לשלם לו מחיר של כלי או מחיר של חומר גלם, אם נאמר שאין אומן קונה בשבח כלי, אם כן הכלי תמיד היה שייך לבעל החומר גלם וממילא יצטרך האומן לשלם את עלות הכלי, אולם אם אומן קונה בשבח כלי, הרי שרק החומר גלם היה שייך לבעלים, אך שבח הכלי כבר שייך לאומן ונמצא שאת שלו הוא קלקל, וישלם לבעלים רק את עלות חומר הגלם.

ב': מצוות 'ביומו תתן שכרו'

כאשר אדם מביא לאומן חומר גלם כדי לייצר מחומר זה כלי (או אפילו מסר לו כלי מקולקל על מנת שיתקן אותו כגון מי שמביא נעליים קרועות לסנדלר לתקנן) וסיכמו ביניהם על עלות התיקון (בקבלנות) וכעת בא הבעלים ואוסף את הכלי המתוקן מבית האומן, אך מעכב את שכרו בידו ואינו משלם לו אלא לאחר כמה ימים, האם עבר בזה על קיום מצוות עשה של 'ביומו תתן שכרו' והלאווים הנוספים שיש במצווה זו?

אם נאמר שאומן קונה בשבח כלי אם כן התשלום של הבעלים לאומן הוא כתשלום של מקח וממכר, ובמקח וממכר אין מצווה של 'ביומו תתן שכרו' שמצווה זו עוסקת רק בתשלום שכר ולא בתשלום תמורה, והרי אין איסור כלל לקנות בחנות בהקפה, ואם כן לא תהיה בעיה של 'ביומו תתן שכרו', אולם אם אין אומן קונה בשבח כלי הרי שהאומן אינו מוכר את החפץ לבעליו, אלא משיב לו את שלו, והתשלום שהוא מקבל הוא עבור עבודתו, ואם כן בוודאי שיש להקפיד על תשלום בזמן[ג].

ג': קידושי אישה

כאשר אישה מביאה לאומן חומר גלם מתכתי כדי להכין ממנו תכשיט, למשל - טבעת, ולאחר שהאומן מייצר את התכשיט הוא מקדש בו את האישה, אם ננקוט שאומן קונה בשבח כלי, אזי יש לומר שהיא מקודשת שהרי יש לו בעלות בטבעת זו, אך אם ההלכה היא שאין אומן קונה בשבח כלי, אם כן יש לומר שאינה מקודשת מאחר וקידש אותה בטבעת שאינה שלו (אולם נידון זה תלוי בנידונים נוספים ואכמ"ל[ד]).

הכרעת ההלכה

להלכה נחלקו בזה תנאים, אמוראים, ראשונים, והפוסקים, ומשום כך הכריע הש"ך[ה] שאין הכרעה במחלוקת זו והוא 'ספיקא דדינא' ולכן בכל נידון יש לחוש לשיטות המחמירות, ולכן בעניין קידושי אישה יש לחוש שאומן קונה בשבח כלי והיא מקודשת, ובעניין מצוות 'ביומו תתן שכרו' יש לחוש שאין אומן קונה בשבח כלי ולכן יש להקפיד לשלם בזמן כדי לא לעבור על העשה והלאו שיש בזה, ובעניין אומן שקלקל - המוציא מחברו עליו הראיה, ובעל החומר גלם יקבל רק את עלות החומר גלם, ועיין בהערות דעות הטור[ו] והשולחן ערוך בנידון זה.

אומן קונה בשבח כלי לעניין טבילת כלים

והנה לכאורה הנידון שלנו (טבילת כלים) גם כן תלוי במחלוקת זו, שהרי אם אומן קונה בשבח כלי הרי שעל אף שהחומר גלם שייך ליהודי, מכל מקום על ידי עבודת האומן הכלי נקנה לו, ואם האומן הוא גוי - אם כן הכלי נחשב בבעלות הגוי, ושוב יצטרך טבילה, ולא הועילו חכמים בתקנתם.

אמנם כתבו הראשונים[ח] שבטבילת כלים הדין הוא שונה משום שאף אם נאמר שהלכה כמי שסובר שאומן קונה בשבח כלי, מכל מקום מאחר ואין שם הגוי נקרא על כלי זה (שהרי אינו יכול לעכב את הכלי אצלו) הרי שאין זה דומה למקור ממנו אנו למדים את חיוב טבילת כלים שהוא 'מלחמת מדין' שאז בני ישראל שללו את כלי המדיינים שהיו נקראים על שמם - ולכן אין כלים אלו צריכים טבילה אף אם נאמר שאומן קונה בשבח כלי.

אמנם הטור לאחר שהביא דעות ראשונים אלו, הביא גם כן שיטה נוספת - שיטת הריצב"א, שבביאורה נחלקו רבים, ויש המבארים[ט] ששיטה זו מבוססת על כך שאומן קונה בשבח כלי ולא אכפת לן בכך שאין זה דומה ל'מעשה שהיה - מלחמת מדין', ולכן כלים אלו טעונים טבילה.

והנה השולחן ערוך בהלכות טבילת כלים[יא] פסק שאם ישראל נתן כסף לאומן להכין ממנו כלי, אין הכלי צריך טבילת כלים, אולם הרמ"א הביא את השיטה החולקת והסיק שיש לטבול את הכלי אך ללא ברכה.

ואם כן לאור האמור לעיל, יוצא מבואר לכאורה שלבני אשכנז היוצאים ביד רמ"א, לא תועיל עצה זו, מאחר שהאומן המייצר את הכלי הוא גוי, ואם כן כלי זה (שהחומר גלם שייך ליבואן היהודי אך האומן המייצר אותו הוא גוי) טעון טבילה ללא ברכה, ולא הועילו חכמים בתקנתם.

אמנם יש להסתפק האם קניין זה של 'אומן קונה בשבח כלי' הוא קניין דממילא, ולא ניתן להתנות עליו, או שאין הדבר כך ושייך להתנות עליו מראש שלא יחול, ואם כן יהיה ניתן להתנות מראש עם בעלי המפעל, שלאורך כל מהלך ייצור הכלי, הכלי כולו יישאר בבעלות היבואן היהודי, ויש לעיין בדבר[יב].

צירופי שיטות להיתר

ומעתה נראה שניתן לצרף כמה צירופי היתר להקל אף לדעת הרמ"א ואלו הם:

א' בניין ומניין של פוסקים הנוקטים שאין אומן קונה בשבח כלי[יג].

ב' אף אם נאמר שבעלמא אומן קונה בשבח כלי, מכל מקום בטבילת כלים יש להקל יותר מחמת שאין שם גוי עליו ואינו דומה למעשה שהיה - מלחמת מדיין, ועיין בהערה[יד].

ג' אף אם באנו לחוש לשיטת הריצב"א - יש הנוקטים ששיטת הריצב"א אינה מבוססת על שיטה זו שאומן קונה בשבח כלי, ואין דבריו אמורים אלא באופן שהגוי מוסיף חומרי גלם משלו[טו].

אמנם כל צירופים אלו אין בהם כדי שביעה שהרי סוף סוף הרמ"א הט"ז והש"ך הסיקו לאחר כל זאת שיש לטבול כלים אלו ללא ברכה, אולם יש לצרף שני צירופים נוספים -

ד' שמא יש לומר שאם יסוכם במפורש מראש בתוך החוזה, שהכלי נשאר בבעלות היבואן היהודי לכל אורך הייצור - אין האומן יקנה את הכלי גם למי שסובר שאומן קונה בשבח כלי, ועיין עוד בהערה [טז].

ה' יש לומר שבמשא ומתן בין יהודי לגוי ואין יד ישראל תקיפה על העכו"ם - דנים כדיניהם[יז], ומאחר ובדיניהם אין כלל דין זה של 'אומן קונה בשבח כלי' הרי שלא שייך לומר שהם קנו את הכלי[יח].

ו' יש לצרף גם סברות נוספות שנאמרו באופן כללי לפתור כלים חשמליים מטבילת כלים[יט] (וזה שייך רק בכלי חשמלי).

ומחמת כל הנ"ל נראה לענ"ד שיש מקום להקל בזה אף לדעת הרמ"א (ובפרט אם יעשו כפי ההצעה המובאת בהערה ט"ז) אולם ההכרעה למעשה מסורה לגדולי הפוסקים[כ] (ושוב שמעתי על יבואן יהודי שקנה מפעל מסויים במזרח הרחוק).

על כל פנים זאת יש לדעת שאם בשלב כלשהוא הכלי יעבור לבעלות גוי, וכגון שחנות מכשירי חשמל בבעלות גוי תקנה מהיבואן מכשירים אלו, הרי שכל ההיתר נפל בבירא, והקונה את הכלי מחנות זו יצטרך לטבול את הכלי על אף חותמת הכשרות המעידה על כך שפטור הוא מטבילת כלים.

א - ויש משתמשים (למיטב ידיעתי) בפתרון אחר והוא ייצור הכלי על ידי גוי כאשר יש בו חור המונע ממנו להיות כלי, ובארץ גמר המלאכה נעשה על ידי יהודי, על ידי השלמת הכלי בחומר סיליקון.

ב - מסכת בבא קמא דף צ"ח - צ"ט.

ג - ואכן להלכה נפסק (שו"ע חו"מ סימן של"ט סעיף ו') שיש לשלם לאומן עד לסיום אותה עונה שבא אסף את המוצר ואם לא יעשה כן (ויש לו כסף) עובר על לאו וכו', והנה מסופר על הסבא רבא שלי, הגאון הרב שבתי יגל זצ"ל ראש ישיבת סלונים ברמת גן, שכאשר נעליו היו מרופטות וזקוקות היו לתיקון דחוף, לא הסכים לתת אותם לסנדלר לתיקון מאחר וידע שלא יהיה כסף לשלם לסנדלר, אולם אשתו הרבנית ליבא ע"ה כאשר ראתה את מצבם העגום של נעליו של בעלה, עשתה מעשה ומסרה את הנעליים לתיקון, ואכן כאשר בא הרב לאסוף את הנעליים מהסנדלר ושמע את עלות התיקון, הבין כי אין בידו את מלוא הסכום כדי לשלם לסנדלר על התיקון, ולכן לא רצה לאספם (שחיוב התשלום נוצר רק לאחר שאוסף את המוצר מן האומן כמבואר בשולחן ערוך חושן משפט שם) אולם מצד שני להישאר ללא נעליים גם זו לא אפשרות נאותה (ונעליים חלופיות אין בנמצא כמובן) ולכן ביקש מהסנדלר שיחלק את סך התשלום לגורמים, ויחשב כמה מתוך התשלום הוא עבור המוצרים (דבק, טלאי, מסמרים וכדומה) וכמה הוא עבור העבודה, והנה על העבודה ישלם כעת ואילו את המוצרים יקנה בהקפה ע"כ תוכן המעשה (שמעתי מנכדו הגר"ש מרקוביץ שליט"א) ויש להעיר על מעשה זה שהנה מי שאין לו לשלם אינו עובר על הלאו, אולם זאת יש ליישב שהרי גדר 'אין לו' נידון רבות בפוסקים ויש אומרים שאם יש לו מטלטלים למכור חייב לעשות כן, אך עוד יש להעיר שמי יימר לן שיכולים אנו לפרוט את סך התשלום למספר גורמים ו'לצבוע' כל שקל בצבע אחר, יותר נראה לכאורה לומר שאחר שנקבע סך מסוים של תשלום עבור התיקון, אזי כל כולו נחשב כתשלום שכר, וכל ההוצאות שהיו לאומן מגולמות בתוך השכר שנקבע לו, אבל כל התשלום הוא תשלום שכר, וכן יש להוכיח לכאורה מהקצות החושן סימן של"ט בשם מוהר"א ששון לעניין סופר שכותב כתובה בקלף שלו עיין שם. ומכל מקום אחר שהסנדלר הסכים לכך הרי הוא מחל על זכותו לקבל את שכרו המלא באותה עונה וממילא אין כאן איסור של הלנת שכר (אף אם המצב היה נחשב כ'יש לו') ודו"ק (ואולי יש לבאר שעל אף שלא היה עובר על ה'לאו' מ"מ רצה לקיים את המצוות עשה, אך עדיין צ"ע שאת קיום מצוות העשה ניתן היה לקיים על ידי שישלם מה שיש בידו, ועל שארית החוב מועילה הסכמת הסנדלר וצ"ע).

שו"מ שבשו"ת נו"ב מה"ת או"ח סימן כ"ו לעניין תשלום על הטבילה בליל שבת מבואר כנ"ל שניתן לפרוט את סך התשלום למספר גורמים, ובאמת תמהו עליו עיין שו"ת שביבי אש חלק ב' סימן ק"ח וספר ארחות שבת חלק ב' פרק כ"ב הערה קמ"ט, ומ"מ נראה שאם מסכם בפירוש עם הסנדלר שכך תהיה צורת התשלום, שחלק מהתשלום הוא כמקח ומכר וחלק מהתשלום הוא שכירות פועלים, הכול לפי מה שסוכם, אך לכאורה סיכום זה צריך להיעשות קודם ששוכר את שירותיו, ולא לאחר ביצוע העבודה ויל"ע.

ד - עיין בגמ' בבא קמא שם וקידושין דף מ"ח.

ה - חו"מ סימן ש"ו ס"ק ג'.

ו - הנה הטור בחו"מ הן בסימן ש"ו (אומן שקלקל) והן בסימן של"ט (ביומן תתן שכרו) פסק שאין אומן קונה בשבח כלי (כשיטת הרי"ף והרמב"ם) אולם באבן העזר סימן כ"ח (קידושי אישה) הביא גם את דעת הראשונים הפוסקים כמ"ד שאומן קונה בשבח כלי וכתב שכן היא מסקנת אביו הרא"ש, והמהרש"ל בביאורו לטור הקשה על הטור בתרתי, א' אין זה נכון לומר שזו מסקנת הרא"ש (עיין שם) ב' מדוע בחו"מ לא הביא שיטה זו? ומתוך כך הסיק המהרש"ל שהטור לא דק בדבריו, והדרישה באבן העזר סימן כ"ח כתב שאה"נ בטור דפוס תוגרמא יש נוסחא אחרת ולפיה אכן כוונת הטור לומר שגם מסקנת הרא"ש שאין אומן קונה בשבח כלי, ואתי שפיר דברי הטור, אולם הב"ח (אה"ע שם) ביאר את דעת הטור והרא"ש שיש לחלק בין דיני ממונות לאיסורים, שבממונות נקטו הרא"ש והטור שאין אומן קונה בשבח כלי, אולם לגבי איסורים (כגון קידושי אישה) יש לחוש להחמיר למ"ד שאומן קונה בשבח כלי, וזהו שכתב הטור ביו"ד סימן ק"כ לגבי טבילת כלים, שאף למ"ד אומן קונה בשבח כלי מ"מ הכלי פטור מטבילה כי לא נקרא שם הגוי עליו, כלומר שעל אף שבאיסורים יש לחוש לשיטה זו מ"מ טבילת כלים שאני כדלעיל, והדרכי משה (שם) כתב ג"כ כמה אפשרויות ליישב דעת הרא"ש והטור שלשיטתם יש ללכת בכל פעם לחומרא מאחר והוא מחלוקת הראשונים (וזה כדעת הש"ך לעיל שהוא ספיקא דדינא) ומה שפסק השו"ע בסימן ש"ו שאומן שקלקל חייב לשלם את עלות הכלי ולא רק את עלות חומרי הגלם הכוונה רק אם כבר בעל הבית תפס מהאומן את השווי של הכלי וכעת הוא מוחזק, ושוב כתב ליישב שיטתם שדעת הרא"ש והטור שאין אומן קונה בשבח כלי ורק בנידון קידושי אישה יש לחוש למ"ד שאומן קונה בשבח כלי משום חומרא דאשת איש, ועי"ש בסוף דבריו מה שכתב בחריפות על המהרש"ל שהטור טעה ואין

הדבר כן אלא המהרש"ל הוא זה שטועה עיין שם וז"ל שם 'והארכתי בכל זה לאפוקי מדעת חכם אחד חשב להתגדר וכתב כאן ז"ל בכאן טעה המחבר...ולא ידע כי בנפשו דיבר כי הוא טעה...אלא שחפצו להראות גדולתו נקרה את עיניו שלא ראה אשר לפניו כן נראה לי' עכ"ל.

ז - השו"ע בחושן משפט סימן ש"ו סעיף ב' (אומן שקלקל) וסימן של"ט סעיף ו' (ביומו תתן שכרו) פסק להדיא שאין אומן קונה בשבח כלי, אולם באה"ע סימן כ"ח סעיף ט"ו (קידושי אישה) הביא בשם י"א שהיא מקודשת (והוא משום שאומן קונה בשבח כלי) וצריך לומר בשיטתו שמשום חומרא דאשת איש ראה להזכיר דעה זו רק בנידון זה ולא בדיני ממונות בחושן משפט.

ח - תוספות מסכת עבודה זרה דף ע"ה עמוד ב' ד"ה 'אי משום דקסבר', ובראי"ש שם פרק ה' סימן ל"ה.

ט - יו"ד סימן ק"כ.

י - ט"ז יו"ד סימן ק"כ סעיף י' ס"ק י"ב וכן דעת הש"ך שם ס"ק כ"א.

יא - יו"ד סימן ק"כ סעיף י'.

יב - שמעתי מהגרש"א שטרן שליט"א (אולם לענ"ד יש להעיר שסתימת הפוסקים בנידון אומן קונה בשבח כלי לעניין טבילת כלים שלא הציעו זאת מוכיחה שהוא קניין דמסוילא ולא יועיל להתנות כל כך, ושו"מ שהגרש"א שטרן שליט"א כתב על כך בארוכה ונדפס בשו"ת שביבי אש יורה דעה א' סימן ע"ד).

יג - כך דעת הרי"ף (ב"ק דף ל"ה עמוד ב') וכן דעת הרמב"ם (הלכות שכירות פרק י' הלכה ד') וכן דעת השו"ע כמבואר לעיל בהערה ז' (ורק בנידון אשת איש הביא את הדעה החולקת בתור י"א) וכן דעת הטור והרא"ש לדעת הדרישה ועוד ועוד.

יד - אולם בנד"ד נראה דחמיר טפי שעל אף שהיבואן עורך קניינים עם המפעל כדי לקנות את חומרי הגלם, מ"מ בוודאי ששם גוי נקרא עליו, ויש לעיין מה ניתן לעשות כדי שלא יקרא על זה שם גוי.

טו - עיין ב"ח לטור יו"ד סימן ק"כ.

טז - עיין לעיל הערה י"ב.

עוד יש להציע לסכם על תשלום למפעל לפי ימי עבודה (שכיר יום) או לפי שעות, ולא בקבלנות (לפי מוצר) ובכה"ג לכו"ע אין אומן קונה בשבח כלי עיין בגמ' ב"ק שם, וכן ראיתי מביאים בשם האג"מ ששכיר קבוע אצל מישהו אחר אין לו קניין במה שעושה עבור הלקוח, ועוד שאם אופן התשלום יהיה על ידי כרטיס אשראי, הרי הואיל ואין לו חוב עליי אלא על צד שלישי הרי זה כמו עובד בחינם שאינו קונה בשבח כלי, ועוד יש לומר שאם משלם מראש למפעל א"כ אין אומן קונה בשבח כלי כמבואר בש"ך חושן משפט סימן ש"ו סוף סעיף קטן ג' בשם השלטי גבורים.

יז - כן כתב החזון איש יו"ד סוף סימן ס"ה.

יח - ועיין בשו"ת שביבי אש שם שהעיר על כך שייתכן שאין בכך לבטל מכל וכל את קניינו של האומן, אלא רק שבפועל אנו נוהגים עימהם כפי שדיניהם מורים.

יט - בני משפחתו של האגרות משה אומרים בשמו שאין כלים חשמליים צריכים טבילה מחמת ששימושם הוא על ידי החיבור לחשמל וא"כ הרי הם מחוברים לקרקע, וכן מובאת סברא זו כצירוף בספר טבילת כלים בשם הגרש"ז אוירבעך זצ"ל (ויש לעיין אם סברא זו נכונה גם בקומקום חשמלי נשלף).

כ - ומריש הוא אמינא להעיר אודות כל רעיון זה, האם בכך שאנו מחפשים דרכים להיפטר ממצוות הטבילה האם אין בזה מידת חסידים אחרונים שהיו מכניסים את פירותיהם דרך הגגות להיפטר מהפרשת תרו"מ, וכן האם אין זה בכלל 'העושה עיסתו קבין קבין' כדי ליפטר ממצוות הפרשת חלה, אולם מאחר ומדובר כלים חשמליים שבאמת יש בעייתיות בטבילתם, נראה שאין להעיר כך, אולם בשאר כלים שאין בעייתיות להטבילם, ובכל זאת מחפשים דרכים כדי לפטור אותם מחובת הטבילה כדי לעשות 'חיים נוחים' יותר, לכאורה יש לדון גם מצד זה, וע"ע בשער הציון סימן קס"ד ס"ק ו' וי"ל.

סיפור לשבת

כוחה של תפילה

/ יוחנן וסרמן

באחרונה קיימנו שיחה עם כ"ק אדמו"ר מ'תולדות משה', וזה הדבר אשר שמענו מפיו:

מעשה נפלא שמעתי מפי אחיו של בעל המעשה, ויש בו לימוד גדול מאוד בדרכיה הנפלאות של ההשגחה העליונה, ומאחר ואמרו צדיקים על הכתוב 'האמנתי כי אדבר' שצריכים הרבות בדיבורים על אמונה כי הדיבור מחדיר את האמונה בלב, וכדרך שכתוב "והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים" – על כן אמרתי לא אמנע טוב מעצמי ומהשומעים ואספר את הסיפור הנפלא למען ידעו דורותינו וכו'.

וכך היה המעשה ששמעתיו בעת שהגעתי להשתתף בשמחת ברית מילה:

סיפר לי היהודי שיש לו אח ולו בת יחידה. כמובן שההורים גידלו אותה בתנאים מיוחדים, והשקיעו את כל כוחותיהם בהתפתחותה ושגשוגה כדרך שאדם עושה כשהתברך בבת אחת יחידה.

בהגיעה לפרקה, התקשה אביה עד מאוד למצוא לה שידוך. לא מפני שהתמעטו הקופצים, אלא מפני שהוא עצמו היה מלא חששות וחרדות, שמא יפקיד חס ושלום את בתו בידי אדם שאינו ראוי, והלה עלול למרר את חייה כידוע ליודעים...

מאידך, להשאיר אותה עזובה בית אביה זה גם לא פתרון, וכך היה האב מלא בלבטים וחששות, ולא היה מסוגל להכריע לכאן ולכאן, וכל פעם שהציעו לו שידוך והיה מברר ושומע שירות ותשבחות על הבחור המדובר, בכל זאת היה לבו נוקפו, שמא רק מגזימים המשבחים כדרך העולם שמשתדלים לומר רק טובות בענייני שידוכים כידוע.

והנה הגיעה הבת לגיל מתקדם מעט, כל החברות שלה כבר התחתנו זה מכבר והיא עדיין עזובה בית אביה, והימים ימי הרחמים והסליחות.

בצום גדליה, היום הראשון של עשרת ימי תשובה, נקלע האב לבית מדרש כלשהו. בעודו מהרהר בגורלה של בתו, ובלבטים המטרידים את מנוחתו, והנה נפתח לבבו, והחל לשפוך שיח לפני יושב מרומים בדמעה ובתחנונים, עמד והתפלל מעמקי הלב כפי שלא התפלל מעודו.

סיים האב את תפילתו, קינח את דמעותיו, התאושש מעט ופנה להמשיך בשגרת יומו.

והנה אך נכנס האב למכוניתו והתכונן לצאת לנסיעה למחוז חפצו, נוקש בחור חמד על חלון המכונית בעדינות ושואל אותו אם הוא נוסע אולי לשכונה פלונית... השיב האיש בחיוב והבחור שאל אם הוא יכול להצטרף אליו.

וכך מצא אבי הנערה את עצמו כשהוא מסיע במכוניתו בחור שנראה ירא שמים ונעים הליכות. ועל אף שבדרך כלל אין הוא

המשך בעמוד הבא...

מסוג האנשים שפותחים בשיחה עם הטרמפיסטים הנוסעים עמם, שתל הקב"ה שאלה בפיו: הוא פנה אל הבחור הנוסע עמו ושאל אותו: "מה אתה מחפש בשכונה פלונית?".

השיב לו הבחור, שהוא רוצה להיכנס לאחד האדמו"רים המתגוררים בשכונה, ולתת לו 'קוויטל' עם 'פדיון' מכובד, לכבוד עשרת ימי תשובה והימים הנוראים."האם אתה מחסידיו של אותו אדמו"ר?", שאל האב את הבחור, והלה השיב בשלילה. "לא ולא, יש לי רבי אחר, אבל האדמו"ר הזה, הוא יהודי יקר ועובד ה', אלא שההצלחה לא האירה לו פנים ואין לו חסידים בכלל, ולכן אני חושש שעכשיו בימים אלו כשכל האדמו"רים עסוקים עד למעלה מראשם בקבלת קהל, הוא יושב בדד ואין איש שם על לב ליהנות אותו ולהעניק לו 'פדיון', מתת כספית שתשמש אותו לצרכי החג הקרב ובא...".

שמע הנהג את דברי הבחור, והם עשו רושם חזק בלבו. כזה בחור עדין ורגיש, שמרחיק נדוד עד לשכונה אחרת, ומקדיש מדמי הכיס שלו סכום נכבד כדי לתת ליהודי אחר, מפני החשש שמא לא יהיו אחרים שיעשו זאת! הרי הבחור הזה, מידות טובות בוודאי יש לו, כפי שעינינו רואות בצורה ברורה! עכשיו נשאר רק לברר כיצד הוא לומד ומה מידת יראת השמים שלו...

לא יצאו ימים מרובים, ובערב יום הכיפורים של אותה שנה, כבר נסגר השידוך בשעה טובה ומוצלחת.

הרי לנו כוחה של תפילה אמתית מעמקי הלב. האבא שפך את לבו וזעק אל ה' בכל כוח כוונתו, ומיד זכה להארה נפלאה משמים, כשהבחור המיועד לבתו רץ אחריו ונקש על חלון מכוניתו!

שביבים / שאול שיף

ואל ייבוש מהליצים

זְדִים הֱלִיצֻנִי עַד מְאֹד, מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי (תהלים קיט נא). הַפַּנָּה הִיא, שֶׁהָאָדָם שָׁנוּדָע עָוֹנוֹ לָרַבִּים וְאַחַר כָּךְ מִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּכָל כֹּחוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא כַּוָּנָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם וְרוֹצֶה לְתַקֵּן מַה שֶּׁקִּלְקֵל, בְּנֵי אָדָם הַלֵּיצָנִים מִתְלוֹצְצִים עָלָיו וְאוֹמְרִים, מַה לּוֹ לָזֶה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כַּחֲזִיר, פּוֹשֵׁט אֶת טְלָפָיו וְאוֹמֵר רְאוּ שֶׁאֲנִי טָהוֹר, וְהוּא טָמֵא וּמְטֻנָּף, כָּךְ עוֹשֶׂה זֶה, מַרְאֶה תְּמָּה וְתַחְתֶּיהָ עָרְמָה, מַרְאֶה נָפֶשׁ זַכָּה וְנִטְהֶרֶת, וְתַחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת. וּכְמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּעַצְמוֹ (תהלים נ טז-יז) 'וְלָרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לְּךָ לְסַפֵּר חֻקַּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עֲלֵי פִיךָ, וְאַתָּה שָׂנֵאתָ מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ דְּבָרַי אַחֲרֶיךָ'. וְגַם הַיֵּצֶר הָרָע וְגוּנְדָּא דְחֵמָה דִילֵהּ אוֹמְרִים לוֹ, כֵּיוָן שֶׁנִּתְפָּרְסֵם קִלּוֹנְךָ לְעֵין כֹּל, מַה מּוֹעִיל לְךָ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה, כְּבָר נִכְתָּם עֲוֹנְךָ וְלֹא נִשְׁאַר שׁוּם תִּקּוּן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ב כב) 'אִם תְּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי לָךְ בֹּרִית נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי'. וּדְבָרִים אֵלֶּה מְרַשְּׁלִים יְדֵי הָאָדָם:

בֶּאֱמֶת הָאָדָם הֶחָזָק בְּיִרְאַת הַשֵּׁם, וְיוֹדֵעַ שֹׁרֶשׁ הַדָּבָר כִּי עֵסֶק הַתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים קוֹרְעִים גְּזַר דִּינוֹ, לֹא יָשׁוּב מִפָּנֵי כֹּל, אֲפִילּוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם בְּפֶה אֶחָד אוֹמְרִים לוֹ שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל, אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְדִבְרֵיהֶם וְאֵינוֹ מִתְרַשֵּׁל כְּלָל. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר זְדִים הֱלִיצֻנִי, בְּמִילַּת זְדִים כָּלַל בְּנֵי אָדָם הַלֵּיצָנִים וְכָלַל יֵצֶר הָרָע וְגוּנְדָּא דְחֵמָה דִילֵהּ, כֻּלָּם נֶאֱסְפוּ וּמִתְלוֹצְצִים עָלַי וְאוֹמְרִים מַה מּוֹעִילָה הַתּוֹרָה שֶׁאַתָּה עוֹסֵק, וּכְבָר נִכְתַּב וְנֶחְתַּם גְּזַר דִּינְךָ. וְלֹא הִטֵּיתִי אׇזֶן לְדִבְרֵיהֶם, וְלֹא נִתְרַשַּׁלְתִּי כְּלָל מֵעֵסֶק בַּתּוֹרָה, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי, אֲפִילּוּ נְטִיָּה כָּל שֶׁהִיא. כְּשֶׁהֵם מִתְלוֹצְצִים עָלַי, אֲנִי אוֹמֵר, אִמְרוּ מַה שֶּׁתִּרְצוּ, וַאֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹדָה, לֹא אַפָּה יָמִין וּשְׂמֹאל:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ז)

שבו ממוות לחיים

ולא יצטרך כל ימיו לא לרופא ולא לרפואתו! (סדר היום)

בהוראת אחד מגדולי ישראל שליט"א, נתבקשנו לפרסם הסיפור דלהלן ללא שינוי, כדי לזכות את הרבים. ומעשה שהיה כך היה: בבית החולים בארצות הברית שהתה אישה שילדה בטרם עת, לנוכח הנגיף המסוכן המכה בה ללא רחם. מצבה הלך והחמיר, וביום ראשון פרשת יתרו האישה הפכה למורדמת ומונשמת. בני משפחתה הסתובבו מתוחים וחרדים, קרעו שערי שמים לרפואתה. שמה הורץ בין יהודים יראי שמים, אשר ביקשו והתחננו מרופא כל בשר שיעשה את הבלתי ייאמן, ויבריא את האשה. תמונתו של הרך הנולד פורסמה ברבים, לצד הבקשה קורעת הלב לחוס ולרחם על העולל הזעיר, ולבקש מבורא רפואות שיזכה להכיר את אימו, שתזכה לגדלו מתוך בריאות.

במשך 48 שעות דבר לא השתנה, מצבה הוסיף להחמיר. הרופאים כבר היו אובדי עצות, ביקשו מבני המשפחה להיפרד מהאישה, שכן זה עניין של שעות - לדבריהם. בחרדה התכנסו בני המשפחה בפתח מחלקת הטיפול נמרץ, עוקבים בעיניים מתוחות אחר המסכים המדווחים על מצבה של האישה, שרחוק מלהיות יציב.

אחד מבני המשפחה ששהה במקום, יצר קשר עם אחד מגדולי הדור שליט"א, וביקש עצה להצלת האישה. הוא סיפר כי בני המשפחה עושים הכול בעבורה, שכרו רופאים פרטיים בהון תועפות, ביקשו מאלפים ורבבות להתפלל, אולם עדיין לא נראה האור בקצה האופק, מצבה של האישה מוסיף להיות קריטי, עד שהרופאים כבר מיואשים מחייה. אותו צדיק שליט"א נענה ואמר, כי אין צורך לחפש עצות חדשות, כאשר יש עצה בדוקה ומנוסה המופיעה בספר 'סדר היום', שם כתוב בזו הלשון: 'יברך ברכת אשר

יצר בכוונה, ויאמר מילה במילה, ויכוון בחסד הגדול שהשם יתברך עושה עם האדם, בכל שעה שיוצא לנקביו... ואז לא יחלה כל ימיו ולא יצטרך לרופא ולא לרפואתו!'

'לפיכך', אמר אותו צדיק, 'עצתי היא שתקבלו עליכם - כל בני המשפחה, לומר ברכת 'אשר יצר' בכוונה מתוך הכתב, ולעודד אנשים נוספים לעשות כן, לרפואת האישה. זה הדבר שבסייעתא דשמיא בכוחו לחולל את השינוי, ותפרסמו זאת בכל כוחכם!' בני המשפחה שמעו את דבר ההוראה הפלאית, ועל אתר נענו לאתגר. כולם כאחד קיבלו על עצמם לומר ברכת 'אשר יצר' בכוונה ולהפיץ את חשיבותה בכל כוחם, והחלו מיד בפעילות מעשית להפצת ברכת 'אשר יצר' בכל מקום, באופן מנוקד ומאיר עיניים, על מנת שרבים וטובים יוכלו לברך 'אשר יצר' כהלכה, יתבוננו בחסד ה' הגדול בהעניקו בריאות לאדם, ועל ידי זה יפתחו שערי רפואה לאשה השוכבת על ערש דווי!

ההמשך מפתיע: באורח פלאי לחלוטין, כעבור 3 ימים התעוררה האישה מההרדמה, ומצבה התייצב. היא נחשבת לנס רפואי של ממש, כאשר לפני כשבוע נחשבה כחולה במצב סופני, וכיום - ברוך ה' היא מדברת ומתפקדת, הבריאה לחלוטין מהנגיף הארור שהתנדף מגופה כלעומת שבא!

בהוראת אותו גדול שליט"א, אנו מפרסמים סיפור זה לזיכוי הרבים. אחים יקרים, עם ישראל זקוק לרפואה. מאות מאחינו שוכבים מחוסרי הכרה, מורדמים ומונשמים. אלפים חולים בנגיף, אנשים צעירים ומבוגרים במצב קריטי, זו אזעקת אמת!

בידינו להצילם, לחולל את המהפך, להעניק להם חיים. ברכת 'אשר יצר' בכוונה, זו סגולה בטוחה ומנוסה שמחוללת ישועות נפלאות! הבה נקבל על עצמנו לומר ברכה זו בכוונת הלב, מתוך הכתב, עם כל הנשמה מתוך הודאה לה' על רוב חסדיו - ונזכה להיות מלאכים של רפואה ולהרעיף זכויות על עם ישראל כולו!

ניתוק שגרד ניתוק...

מדי דברנו בסגולות לרפואה, נוסיף כאן סיפור אישי ממש אותו שמענו מגיבור המעשה, שמספר כך: 'יש לי חבר, שלמרבה הצער נפל ברשת תרתי משמע, והתחבר מאוד למכשיר טכנולוגי מסוכן רוחנית. המכשיר הלז הפך לחברותא ולמיתותא גם יחד, בהיותו צמוד אליו בכל עת, מטיל בנפשו העדינה ארס והרס.

יום אחד הוא התקשר אליי, והיה זה בדיוק לאחר שהתעדכנתי שאחת מקרובות משפחתי, מרת מרים יהודית בת חנה גיטל, שוכבת על ערש דווי כתוצאה מהנגיף הנורא, ומצבה החמיר והפך לקריטי. נקטתי יוזמה, וביקשתי מחברי שיקבל על עצמו להתנתק מהמכשיר הנורא למשך 3 ימים בלבד. לא היה קל לשכנע אותו, אבל התחננתי בדמעות שקרובתי צריכה ישועה גדולה, ואני בטוח שבידיו יש את הכוח להושיעה - אם יתנתק מהמכשיר לשלושה ימים!

היה לו קשה להחליט, אבל בסופו של דבר, לנוכח תחנוניי, הוא נעתר והפקיד בידי את המכשיר, בהדגישו שהוא עושה זאת כ'הסכם' עם בורא עולם, לפיו הוא מפקיד את המכשיר בידיי ומתנתק ממנו למשך שלושה ימים, ובמהלכם בורא רפואות יחיש מזור לקרובת משפחתי שמצבה קריטי. אינני יודע אם זה ראוי, זה היה המעשה...'

גיבור המעשה מוסיף ומספר, שכעבור שלושה ימים התקשר החבר לבדוק אם מצבה הוטב, והתאכזב לשמוע שדבר לא השתנה. 'ובכל זאת', הוא מוסיף ואומר, 'ביקשתי ממנו בדמעות שיסכים להתנתק מהכשיר עוד שלושה ימים. רק עוד שלושה ימים. שלושה ימים של ניתוק מכשיר טכנולוגי מסוכן - כדי שהאישה החולה תזכה גם היא להתנתק מהמכשירים המחוברים אליה, ותחזור לנשום בכוחות עצמה. לבסוף הוא הסכים...'

ואז קרה הנס: ביום השלישי, לקראת סוף היום, חלה הטבה משמעותית. כשהחבר התקשר לבקש את המכשיר בחזרה - הופתע לשמוע כי ההסכם פעל את פעולתו: הוא התנתק מהמכשיר, והאישה נותקה מהמכשירים שחוברו אליה! מעתה היא נושמת בכוחות עצמה, נס רפואי פלאי!

אחים יקרים, בימים אלו אנו זקוקים לזכויות, כמה שיותר זכויות. כל התגברות על ניסיון, כל שמירת עיניים, כל מניעת דיבור שאינו הגון - כל אחד מאלה יש לו כוח, יש בו את היכולת להסיר מאיתנו כל נגע ומחלה, לפעול רפואה שלימה לחולי ישראל המצויים לרוב לצערנו. בידינו הדבר, כל ילד ובחור, אברך ומבוגר, בכוחם להתחזק ולהתגבר על ניסיונות היצר ולו פעם אחת, והדבר יעמוד לכולנו לזכות כבירה ולרפואת כלל ישראל!

סגולה לאריכות ימים!

בעוסקנו בחשיבות ברכת 'אשר יצר' ובנפלאותיה, נביא עדות מפי הגאון בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל, שסיפר ששמע מהרבנית מרת רעכיל דבורה טווערסקי ע"ה, נכדת בעל ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע וזקנתו של להבחל"ח כ"ק האדמו"ר מטשערנאביל שליט"א, שהאריכה ימים עד גיל מופלג בבריאות איתנה, וכשנשאלה לפשר העניין השיבה בפשטות: 'כל ימי חיי אני מקפידה לברך ברכת 'אשר יצר' מתוך הכתב!'

ללמדנו, כי לא רק סגולה לרפואה יש כאן, כי אם גם סגולה לאריכות ימים מתוך בריאות איתנה. הבה נקבל על עצמנו לומר ברכת 'אשר יצר' מתוך הכתב, ונזכה לאריכות ימים, לבריאות איתנה, ולכל מילי דמיטב.

[ראה אור מפניני פרשת השבוע]

■ בורח ונדדף

שמו של בעל הנתיבות היה מפורסם בכל קצווי תבל. ובכל עיר או עיירה אשר היה בא שם, היו עורכים לו קבלת פנים בהמון עם. אולם הוא סלד מכל הכבוד והפרסום, ונהג בכל מקום בואו להעלים את שמו מן הבריות. ומסופר, שפעם נזדמן לו לעבור בעיר סוכטשוב, ומכיוון שלא רצה שאנשי העיר יחלקו לו כבוד, מה עשה? ירד מן העגלה כברת דרך לפני כניסתו לעיר והלך ברגל. בדרך פגשו בו המוני אנשים אשר יצאו מן העיר לקראתו כי ידעו שהוא עומד לבוא לעיר. האנשים שלא הכירוהו וחשבוהו לסתם עובר אורח, ושאלוהו אם ראה עגלה ובה בעל הנתיבות? השיב להם, כי אמנם ראה עגלה (כלומר עגלה ריקה). האנשים המשיכו ללכת לקראת העגלה, והוא בא העירה. בחנות הראשונה שנזדמנה לו ביקש לקנות טבק לעישון. אולם החנוונית עמדה לסגור את חנותה, באומרה, שהיא ממהרת לקראת בעל הנתיבות ואין לה פנאי למכור עכשיו טבק. משם המשיך ועבר את העיר כולה, ובהגיעו לקצה העיר ראה חנות ונכנס לקנות. ראהו בעל החנות והכירו כי היה לפנים מתלמידיו בישיבה בליסא, ורץ להודיע בעיר על בואו. בינתיים חמק הרב ויצא מהעיר כשכל אנשי העיר מקטן ועד גדול

רצים אחריו להשיגו.

סיפרו עדי ראיה, שבשמחת בית השואבה שהשתתף בה רבי יצחק בלאזר והיו מרימים אותו על כיסא ורקדו ושרו לפניו "צדיק כתמר יפרח" וכדו', ראו איך ששפתיו מרחשות, וכשהטו אזנם לשמוע, שמעו איך ששר לעצמו באותו ניגון ששרו לפניו, אך במילים אחרות, והן: סחבו את הנבילה, סחבו את הנבילה (ע"פ תולדותיו המובאים בריש הספר "כוכבי אור").

כמו"כ סיפר רבי חנינא שיף: כל פעם כאשר חלקו לאדמו"ר מגור בעל הבית ישראל כבוד, היה מפזם לעצמו: ונפשי כעפר לכל תהיה, או חזר על מאמר חז"ל סוף האדם למות. וכן סיפר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ: אצל המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין, כשהיו שרים לו היה צועק ממש ואומר: אתם מזיקים לי! וזה לא היה סתם גוזמא וסתם ביטוי. וכעי"ז היה אצל רבי אליהו לופיאן לפני שהיה יוצא מביתו לישיבה היה משנן את הפסוק ולא תביא תועבה אל ביתך. והסביר למקורביו הסיבה לכך: עוד מעט אכנס לישיבה, יקומו התלמידים לכבודי, אעלה למקומי במזרח, ימתינו עלי בקריאת שמע ושמונה עשרה, והרי הכתוב מכנה את הגאוותן ובעל הכבוד 'תועבת ה' כל גבה לב'.

סיפר רבי שלמה וולבה: הסבא מקלם הקפיד שהבחורים לא יקומו לפניו. פעם הגיע בחור חדש, וכשנכנס הסבא, הבחור קם. מיד יצא הסבא מבית המדרש ולמד מוסר במשך שעה! הוא הרגיש שזה מזיק לו.

החפץ חיים התנהג כשפל שבשפלים. ובהקדמה לספרו ליקוטי הלכות הוא כותב כך: אנכי הפעוט והשפל שבטל אנכי באחד מאלף אלפים נגד הגאונים הראשונים. אנכי רק כשמש קטן בבית המדרש המביא ספרי הרי"ף והרמב"ם על השולחן ללמוד בהם אין אנו נגד בני ענקים אלא רק כנמלים קטנים הרוחשים על הארץ לגמרא ולסברא. היה הח"ח משתדל בכל הדרכים לברוח מהכבוד. לא הסכים מעודו לקבל איזו נשיאות או לעמוד בראש איזה מפעל או מוסד. אף בישיבתו לא ניכרה כלל ראשותו. הוא נהג בה כאדם העומד כאילו מבחוץ, והיה מדגיש תמיד שאיננו ראוי לכך. כשהיה נכנס לישיבה

היה רץ מהר שלא ירגישו בו ולא יקומו מפניו. בימי החגים כשהחדווה בישיבה היתה מגיעה לשיאה והכל רקדו וצהלו. גם פניו הזהירו משמחה. אבל הוא לא השתלב בעיגולים ובריקודים ועמד מהצד, וכשהיו מזמינים אותו להשתתף היה משיב: מה אני כאן? אינני כדאי לרקוד בישיבה. פעם בעת התלהבות השמחה, הרימו התלמידים את ראשי הישיבה למעלה לאות כבוד והערצה כנהוג. בחור אחד הרהיב עוז, והרים גם את החפץ חיים. החפץ חיים הקפיד מאד על זה וגער בבחור. בעת שהחפץ חיים החל לעסוק בצרכי ציבור וליזום פעולות גדולות, השתדל לא להבליט את אישיותו בפומבי, והתחכם להדחק לצדדים ולהסתתר מאחורי גבם של אחרים, הוא לא הסכים מרצון לשבת בראש אסיפה, לפתוח אותה ולהופיע בתור מנהיג, ובחר תמיד להיות מהאחרונים.

ואף בעת זקנותו היה מתרחק מזה בתכסיסים שונים. כשהיו מפצירים בו, היה טוען: בהיותי צעיר כבן שלושים, לא פרסמתי את שמי על ספרי, כדי להתרחק מן הכבוד, וכעת הנכם מכריחים אותי לעת זקנה שארדוף אחר הכבוד. סיפר רבי לייב בנו של החפץ חיים, שפעם נשאל הח"ח זצ"ל איך נדמה לו בעיני עצמו כאשר מכבדים אותו ונושאים את כסאו על כפיים. והוא נענה ואמר: "כגרף של רעי"... בעת מסעותיו

של החפץ חיים לערי פולניה בענייני המגבית לטובת "ועד הישיבות", לא יכול היה להשתמט מקבלות הפנים, ובכל מקום היו עורכים לו כבוד רב, ונושאים אותו על כפיים, החפץ חיים סבל מזה סבל רב, והיה אומר, שרק בגלל החזקת הישיבות הוא מקבל עליו את הייסורים האלה.

שעות מבורכת

"לפני כמה חודשים ארע אצלנו מאורע מצער", מספר יהודי, "אשתי נפלה וקיבלה מכה חזקה בראש. היא החלימה מהמכה, אבל נשארה עם נזק קטן: מאז המכה היא מתקשה בקריאת מספרים. אותיות היא קוראת ללא כל קושי, אבל המספרים מתבלבלים מול עיניה לגמרי. הודינו לה' על שהנזק אינו גדול יותר. ברוך ה' התפקוד המוחי שלה תקין לגמרי, והיא מתנהלת בחוכמה ובהיגיון. רק לנקודה הזאת של קריאת מספרים, לא נמצא פתרון. לפני שבועיים בהיותי בביתי חוויתי התקף אלרגי. לא ידעתי שזהו התקף, לא ידעתי שזו אלרגיה, ועד לרגע זה עדיין לא ברור לי מה עורר את זה. ידעתי רק שהפנים שלי נפוחות, וקשה לי לנשום. התקשרתי לאשתי ושאלתי אותה מה לעשות. כמוני, גם היא לא קלטה את הסכנה שבדבר, ויעצה לי להתקשר לשירות הייעוץ עם אחות שמטעם קופת החולים. שאלתי אותה מה המספר, והיא הקריאה לי מרשימת אנשי הקשר שבפלאפון. באותו רגע שכחתי לגמרי מהמוגבלות שלה בעניין מספרים, וכך התקשרתי למספר בלי לברר שוב. למעשה, היא קראה את המספרים בסדר הפוך... במקום 507507, היא אמרה 705705. התקשרתי למספר, ומיד הרימו לי ושאלו מה אני רוצה, זאת בניגוד למקובל במוקד השירות של הקופה, ששם תמיד מתחיל תקליט, ואחר כך אורך זמן עד שמקבלים מענה אנושי. "התנפחו לי הפנים", אמרתי למוקדן, "וקשה לי לנשום". "כבר מגיעים אליך" הוא אמר, ותוך דקה וחצי הגיעה לביתי ניידת טיפול נמרץ. הם אבחנו מיד התקף אלרגיה והזריקו לי אפיפן. תוך דקות ספורות נרגע העניין, והקושי חלף. רק מאוחר יותר התברר לי שלא התקשרתי לקופה, אלא למוקד ששולח רופאים הביתה בשעות הלילה. הבלבול במספרים הציל אותי! המכה שרעייתי קיבלה לפני מספר חודשים, הביאה עתה לרפואה מידית ודחופה בס"ד!

(עלון 'השגחה פרטית')

ענין עשיית נחש הנחושת

/ הרב שמעון ממן שליט"א

"עשה לך שרף ושים אותו על נס..." אמרו רז"ל, לך משלך, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ע"כ. כלומר, שאם יבואו דורות הבאים אחר כך ויעשוהו ע"ז, לא יהיה בכחם לאוסרו, כיון שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. מקשה רבינו אור החיים הקדוש, היאך אפשר לומר, שזהו הסיבה שציוה אותו ה' לעשותו משלו, כדי למנוע מכשול לבל יעשוהו ע"ז בדורות הבאים.

עוד שואל רבינו, למה בדבר צווי ה' למשה כתוב "עשה לך שרף" ואילו כשעשאו משה כתוב נחש. עוד צ"ב מה ענין עשיית נחש הנחושת וההסתכלות בו, והיאך יועיל ההסתכלות בו להתרפאות? ואם כמו שאמרו (ר"ה כט.) כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים... היה יותר מתאים להסתכל על השמים, ואז הכוונה תהיה ניכרת לעושיה יותר מההסתכלות בנחש. וביאר רבינו שה' הענישם בנחשים השרפים, כנגד ב' עוונות שעשו שדברו באלוקים ובמשה. כנגד מה שדברו במשה אמר "עשה לך" דהיינו כנגד מה שנוגע לך. וכנגד מה שחטאו נגד ה', אמר "שרף" דהיינו בדמות שרף, כדי שבני ישראל יכירו את ב' חלקי החטא.

ובזה יובן למה הוצרך לעשיית הנחש, ולא הספיקה תפילת משה לרפא את בני ישראל. כי ה' בעל המשפט בחן את בני ישראל, שלא עשו תשובה שלימה. ואע"פ שראינו שהיתה חרטה על החטא, שאמרו "חטאנו כי דברנו בה' ובך". מ"מ עיקר מעשה התשובה חסר, דהיינו עזיבת החטא. ולכן צוה את משה לעשות נחש הנחושת, ומי ששב בתשובה שלימה לא ישכנו הנחש, וממילא לא יצטרך להביט בנחש הנחושת. אבל מי שלא שב בתשובה שלימה, יבוא הנחש וינשכנו כדי לעורר אותו לתשובה שלימה, והוא יצטרך את נחש הנחושת על מנת להביט בו, לעורר את לבו לתשובה שלימה.

וענין ההבטה לנחש הנחושת תרמוז לז' דברים:

[א] חטא האדם גורם לו לנשיכת הנחש, אבל הנחש מצד עצמו הוא נחשב דומם, לענין זה שאינו מזיק בחינם את מי שלא חטא. וזהו ענין ההבטה אל הנחש הדומם, לעזוב את החטא ולהיות דומם מן החטא כדוגמת הנחש.

[ב] להכיר את חטאם, שעל ידי החטא הכניסו את הנחש במקום גבוה. וגם שדברו לשון הרע שהוא מעשה נחש.

[ג] להעיר את לב האדם, מה חשוב ויקר דברים עליונים מדברים גשמיים. כי הנה הנחש שלמטה ממית, ומאידך הנחש שלמעלה מחיה. ובזה יכירו בני ישראל את גודל חטאם, במה שדברו על המן הבא מן השמים.

[ד] להשיבם על מה שנתרעמו על ה' למה הביאם דרך המדבר, מקום שאין שם צרכי מחיית האדם. כדי שיהיו עיניהם תלויות בבורא עולם, שיתן להם כל צרכם. ולכן לא הסיר הנחשים מהם, כדי שינשכו אותם ויפנו את לבם לאביהם שבשמים.

[ה] להכחיש את דעות הכופרים, המבקשים להכחיש את הנס, ולעשות הדבר דרך טבע, ולכן צוה ה' לעשות נס קבוע. כמו שאמרו (במדב"ר יט, כג) שמשה זרק את הנחש השמיימה, ועמד באויר בלא סמיכה. והיה כל הנשוך יביט אליו, ויכיר בדעה הטועה שלו. ויאמין שה' אשר הביאם למדבר, עשה ויעשה נסים בהתמדה, עד גדר שישמשו הנסים כטבע הרגיל, ויהיה המדבר כישוב לכל דבר.

[ו] להראותם עד כמה גדול כחה של תשובה, כמו שאמרו (יומא פו:) שהעושה תשובה מאהבה נהפכין לו העבירות לזכויות. ולזה אמר ה' לעשות נחש נחושת, לרמוז שהגם שהנחש הוא בבחינת הרע, מ"מ נהפך לטוב ע"י שתיקתו. וכן בעל העבירה ע"י שתיקתו מן החטא, נעשה בעל זכויות שכל העבירות שלו נהפכין לזכויות.

[ז] להורות שרצון ה' הוא, שכל אחד ואחד יכיר בניסו. ולכן צוה לעשות נחש נחושת, כדי שיביטו בו כל מי שננשך ע"י הנחש. והיה אם הביט בו ונתרפא, לאלתר יודה לה' על נסו, ובזה יצדיקו ענין השגחה הפרטית של בורא עולם לכל בריותיו אשר ברא. ובסמוך לזה כתוב "והיה כל הנשוך וראה אותו וחי" מבאר רבינו, אין והיה אלא ל' שמחה. כיון שיש ז' תועליות הנמשכות מהבטה אל נחש הנחושת, אשר יכיר בהן בעל הנס. ואמר "וחי" כי כשיכיר בנס ובפרטים הרמוזים, יצדיק עצמו ויחיה חיות הגוף והנפש.

סגולת הקדוש רבי מכלוף אלחרר

האדמו"ר הקדוש רבי מכלוף ב"ר יעקב אלחרר זי"ע מאיליג - מרוקו, נודע כצדיק גדול ופועל ישועות בקרב הארץ, אצל כלל ישראל בכלל וקרב בני עדתו במרוקו, בפרט. הוא חי ופעל במרוקו לפני כמאה שבעים שנה. היה חכם גדול, שקדן וחריף נורא בכל חלקי התורה, בחסידות ובקדושה, ומכל הכפרים והעיירות היו נוהרים אליו לעצה ולברכה, ומיד היו נושעים. אפילו חכמי הדת המוסלמית בעירו המכונים "שריפים" - זכרו את החכם הקדוש חי בעירם, ושנים רבות אחרי פטירתו עוד היו מבקרים אצל חתנו הצדיק - רבי יעקב שריקי זיע"א - ומבקשים את ברכה בזכות אשתו - מרת חנינא ע"ה - בתו הצעירה של הצדיק. ביתו של הצדיק היה אכסניה של תורה לתלמידי חכמים, בו התקבצו ועסקו בתורה בעמל ובפילפול, כאשר אף פרנסתם היתה מצויה להם ברווח,שכן הצדיק התברך מקב"ה בשני שולחנות, שולחן התורה הקדושה ושולחן של עושר, שאותו ניצל למען עזרה לעניים. ואכן, מידת

החסד והצדקה היו בולטות באישיותו. הצדיק היה נוהג שלא תעבור עליו שבת קודש מבלי שעשרה עניים יהיו סמוכים על שולחנו הטהור במשך כל השבת.

מעשה נורא מסופר בהקשר למנהגו הקדוש: בשנת תרס"ו ביום שבת קודש, בתו הגדולה של הצדיק שהיתה בסביבות גיל העשרים לחייה, ונישאה להרה"ק רבי אברהם אמזלג זיע"א, נפטרה לבית עולמה, והותירה את בנה יחידה - עולל בן שנה וחצי (שלימים נודע שמו לתהילה - הרה"ק רבי שלום אמזלג זיע"א מאשדוד). אשתו הצדקת של הרב, מרת רחל ע"ה, ידעה על פטירת ביתה, אך לא רצתה לצער את בעלה הגדול ביום שבת קודש, אך כוחותיה לא עמדו לה, והיא שנאלצה לבשרו את הבשורה המרה על פטירת הבת בטרם עת. כששמע הצדיק את הבשורה הקשה - הורה מיד לאשתו שתשתדל שהעניים הסמוכים על שולחנו לא ירגישו שום הרגשה שאירע דבר, וכן שהדבר לא יתפרסם בעיירה כלל, כיון שאם יתפרסם - הרי שאותם עניים הסמוכים על שולחנו, לא יוכלו להעביר את השבת כראוי. הצדיק נפטר בי"ז טבת תרע"ז, בעת שביקר אצל בנו איש החסד רבי נסים אלחרר זצ"ל בעיר הגדולה קזבלנקה, ומנוחתו כבוד בבית העלמין הישן של קזבלנקה, סמוך לציונו של הצדיק רבי חיים פינטו זיע"א השני. שנים רבות ניסו יוצאי חלציו ורבים ממבקשי הישועות לאתר את מקום קבורתו, שנעלם ברבות השנים של העליה לארץ הקודש. לפני כשנה אותר הציון הקדוש, ומני אז רבים מהמבקרים במרוקו זוכים לפקוד את מקום מנוחתו ולזכות בדבר ישועה ורחמים. סגולה נפלאה נקשרת בשמו, בשם זקני יוצאי עדת מרוקו, כי כאשר עורכים סעודה לכבוד הצדיק רבי מכלוף אלחרר, ומזמינים עניים לסעודה ודואגים להם בסבר פנים יפות ובמאור פנים, זוהי סגולה בדוקה לפרנסה בשפע, ורבו הסיפורים אודות המקיימים סגולה זו. עורכי סעודות ההילולא מזמינים את אחיהם בני ישראל העניים לכבוד נשמתו של הצדיק, כסגולה בדוקה לזכות בבני חיי ומזוני רוויחי.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net